

УДК 336.71:336.77

Богатирьова К. Д.

здобувачка вищої освіти на другому (магістерському) рівні
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Подплетній В. В.
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Банківська система відіграє ключову роль у фінансовій стабільності та економічному розвитку будь-якої держави. У сучасних умовах актуальність дослідження посилюється впливом глобалізаційних процесів, прискореної цифровізації фінансового сектору та зростаючими вимогами до прозорості та безпеки банківських операцій. Особливої гостроти тема набуває в умовах воєнного стану в Україні. Війна спричинила безпрецедентні виклики для фінансового сектору, вимагаючи швидкої адаптації регуляторної політики, забезпечення стійкості платіжних систем та збереження ліквідності банків. Зміни в регуляторній політиці, адаптація банків до кризових умов та зростання ролі онлайн-банкінгу формують нові тенденції та вектори розвитку [1]. Крім того, підвищується значення банків у фінансуванні малого та середнього бізнесу, підтримці державних програм та забезпеченні фінансової стабільності населення в умовах внутрішньої міграції та руйнування інфраструктури. Аналіз поточного стану банківської системи дозволяє визначити її сильні й слабкі сторони, а також спрогнозувати перспективи розвитку у післякризовий період, що є надзвичайно важливим з наукової, практичної та соціально-економічної точок зору.

Ключова проблема української банківської системи полягає у дисбалансі між необхідністю швидкої адаптації до кризових умов та потребою у стратегічній трансформації для інтеграції в європейський фінансовий простір. Найбільш гостра проблема банківського сектору сьогодні - це якість активів, особливо непрацюючі кредити NPL. Традиційні методи оцінки кредитоспроможності та заставного майна стали значною мірою нерелевантними. Через бойові дії багато об'єктів застави було зруйновано або їхня вартість різко впала. Кредитний ризик перетворився з індивідуального ризику конкретного позичальника на системний (макроекономічний) ризик. Це вимагає від банків не просто жорсткішого підходу до видачі кредитів, а масштабних індивідуалізованих програм реструктуризації для підтримки життєздатного бізнесу [2]. Без ефективного очищення балансів банків від NPL шляхом створення, наприклад, Агентства з управління проблемними активами) повноцінне відновлення кредитування реального сектору, яке є ключовим для відбудови країни, є неможливим.

Паралельно, значний ступінь державного контролю над банківським сектором (понад 50% активів) спотворює конкуренцію. Хоча це забезпечувало стабільність під час кризи, в довгостроковій перспективі це стримує інновації, підвищує політичні ризики та знижує загальну ефективність системи. Відсутність прогресу у приватизації є ключовою структурною проблемою. Крім того, необхідність подальшої гармонізації національного банківського нагляду з вимогами Базель III залишається актуальною, а неповне впровадження цих стандартів у післявоєнний період може ускладнити інтеграцію в європейський фінансовий простір та залучення міжнародного капіталу.

З іншого боку, обстріли критичної інфраструктури зробили банки вразливими до перебоїв з енергопостачанням. Це підвищило операційний ризик і змусило банки нести значні капітальні витрати на дублювання потужностей, генератори та резервні канали зв'язку для забезпечення безперервності роботи. Одночасно, зростання рівня цифровізації в умовах війни супроводжується різким збільшенням кібератак, що вимагає від банків постійного інвестування в кіберзахист, інакше довіра до онлайн-банкінгу буде підірвана, а дані клієнтів

опиняться під загрозою. Постійна невизначеність і відтік населення також створюють тиск на ліквідність банків та національну валюту, вимагаючи від НБУ філігранної роботи з монетарними та валютними інструментами.

Попри повномасштабну війну, банківська система України продемонструвала високу стресостійкість, значною мірою завдяки попередній капіталізації та жорсткій регуляторній політиці НБУ. Проте, ключовим викликом залишається якість кредитного портфеля, що вимагає розробки механізмів їх реструктуризації та списання. Значна частка банківського сектору контролюється державою, що забезпечує стабільність під час кризи, але спотворює конкурентне середовище. Подальший розвиток вимагає відновлення процесів приватизації з метою підвищення ефективності та залучення міжнародного капіталу. НБУ активно впроваджує заходи, спрямовані на підтримку ліквідності банків та зниження операційних ризиків у воєнний час, але існує потреба у подальшій гармонізації банківського нагляду з вимогами Базель III у післявоєнний період.

Воєнний стан став каталізатором прискореного переходу клієнтів до дистанційних каналів обслуговування. Тенденцією є подальша автоматизація процесів, розвиток онлайн-кредитування та глибока інтеграція банківських послуг з державними цифровими сервісами. Банки стають ключовими учасниками програм державної підтримки (наприклад, «5-7-9%»), фокусуючись на фінансуванні оборонної промисловості, аграрного сектору та відновленні критичної інфраструктури, що вимагає розробки нових інструментів управління ризиками для проєктного фінансування. Також зростає увага до соціальної та екологічної відповідальності банків, що проявляється у запровадженні «зеленого» фінансування та оцінці клієнтів за нефінансовими ризиками.

Перспективи розвитку банківського сектору тісно пов'язані з післявоєнним відновленням та інтеграцією до європейського фінансового простору. Основною перспективою є відновлення повноцінного кредитування реального сектору економіки, що вимагатиме ефективних механізмів державного гарантування ризиків та створення інструментів для швидкого очищення балансів банків від NPL, спричинених війною. Ключовим стратегічним вектором є повна гармонізація регуляторного поля з законодавством Європейського Союзу, включаючи впровадження директив MiFID II, PSD2 та повний перехід на стандарти Базель III для забезпечення інвестиційної привабливості. З огляду на зростання ролі цифрових технологій та кіберзагроз, першочерговою перспективою є посилення кіберзахисту та розвиток критичної фінансової інфраструктури, що включає впровадження інноваційних рішень у сфері Cloud-банкінгу. Наостанок, очікується подальший розвиток та консолідація небанківського фінансового сектору (платіжні системи, FinTech-компанії), що посилить конкуренцію і вимагатиме від банків розширення спектру інноваційних послуг.

Одночасно з цифровізацією, посилення кібербезпеки стає пріоритетом. Зростання кіберзагроз вимагає значних інвестицій у кіберзахист, що є передумовою підвищення довіри до онлайн-банкінгу та забезпечення надійного захисту даних клієнтів. Логічним наслідком цифрової трансформації є оптимізація мережі банківських відділень, що проявляється у скороченні фізичних офісів та їхній переорієнтації на онлайн-сервіси, що забезпечує зниження накладних витрат та підвищення загальної ефективності роботи банків. У сукупності представлені тенденції формують стратегічний напрямок переходу української банківської системи до більш гнучкої, стійкої, технологічно інтегрованої та клієнтоорієнтованої моделі.

Література:

1. Подплетній В.В. Адаптація банківської системи до умов воєнного стану: інноваційні рішення та регуляторні підходи. Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 28 лист. 2024 р. Кропивницький : ЦНТУ, 2024. 252 с.
2. Сибірцев В.В., Кравченко В.П., Подплетній В.В. Дослідження особливості функціонування банківської системи в умовах воєнного стану. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 11(17). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-223-230](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-223-230)